

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

ОПРЕДЕЛЕНИЕ №2

София, 23 март 2010 г.

Конституционният съд в състав:

Председател: Евгени Танчев

Членове: Владислав Славов

Димитър Токушев

Благовест Пунев

Пламен Киров

Красен Стойчев

Георги Петканов

Ванюшка Ангушева

Цанка Цанкова

Стефка Стоева

Румен Ненков

при участието на секретар-протоколита Росица Симова разгледа в закрито заседание на 23 март 2010 г. конституционно дело № 17/2009 г., докладвано от съдията Цанка Цанкова.

Сезиран с искане от тричленен състав на търговската колегия на Върховния касационен съд (ТКВКС) на основание чл.150, ал.2 от Конституцията на Република България (КРБ) и чл.12, ал.1, т.2 от Закона за Конституционния съд (ЗКС) за установяване на противоконституционност на § 143 от преходните и заключителните разпоредби (ПЗР) на Кодекса на застраховането (КЗ) с оглед на разпоредбите на чл.17, ал.3 и ал.5 от Конституцията на Република България, Конституционният съд с определение от 26.01.2009 г. е допуснал разглеждането на искането,

конституирал е заинтересувани страни и е изискал т.д. № 657 от 2009 г. по описа на Върховния касационен съд (ВКС), търговска колегия, II т.отд.

След като Конституционният съд обсъди съображенията, изложени в искането за установяване противоконституционност на § 143 ПЗР на КЗ с оглед чл.17, ал.3 и ал.5 на Конституцията, становищата на заинтересуваните страни и представените писмени доказателства, и т.д. № 657 от 2009 г. и приложенията към него, констатира следното:

Осъденият с въззивното решение да заплати обезщетение на застрахователя „Автокаско“ делинквент, застрахован по застраховка „Гражданска отговорност“, е подал касационна жалба, по която е образувано т.д. № 657 от 2009 г. по описа на ВКС, търговска колегия, II т.отд. Като основание за касационното обжалване се сочи нарушението на материалния закон по чл.281, т.3 от Гражданския процесуален кодекс (ГПК). Претендира се, че е допуснато нарушение, като не е приложен чл.213, ал.1, изр. 4 КЗ. За допустимостта на касационния контрол се посочват трите основания по чл.280, ал.1 ГПК.

Към момента на отправяне на искането до Конституционния съд от състава на ВКС производството е във фазата на разглеждане на допустимостта на касационната жалба. Това производство е различно от производството по чл.281 ГПК и се подчинява на два принципа: факултативност и селективност съобразно определеното в чл.280 ГПК приложно поле на касацията. Най-общо това е форма на конкретен правосъден контрол, осъществяван от ВКС. Критериите за извършване на селекцията на касационните жалби определят обхвата на разглеждане и отразяват функцията на ВКС за осигуряване еднаквост и единство на съдебната практика съгласно чл. 124 на Конституцията (вж. Решение на Конституционния съд № 4 от 16.07.2009 г. по к.д. № 4/2009 г.).

Едва когато даде положителен отговор на въпроса за допустимостта с определението по чл.288 ГПК, съдът може да разглежда по същество

материалноправните и процесуалните въпроси относно правилността на въззивното решение. Именно в тази фаза ще бъдат разгледани в конкретния случай прилагането на чл.402 на Търговския закон (отм.), чл.213 КЗ преди и след изменението му със ЗИДКЗ, новелата на чл.213, ал.1, изр.4 КЗ и в тази връзка и § 143 ПЗР на ЗИДКЗ и приложимостта му към спора между застрахователя по „Автокаско” и причинителя на вредите, застрахован по задължителната застраховка “Гражданска отговорност”. Тогава ще се постави въпросът за неговата конституционосъобразност.

Конституционният съд намира, че чл.150, ал.2 КРБ в конкретния случай е неприложим във фазата на разглеждане на допустимостта на касационната жалба, защото евентуалното несъответствие между законовата разпоредба и Конституцията е въпрос за прилагане на материалноправната норма, водеща до неправилност на въззивното решение (въпрос по същество). Изследването му предполага допуснатото с определението по чл.288 ГПК касационно обжалване и именно производството по чл.281 ГПК може да бъде спряно съгласно чл.150, ал.2 КРБ.

Определението на състава на ВКС по т.д. № 657/2009 ВКС, търговска колегия, II т. отд. е от 02.12.2009 г. В него е посочено, че производството пред ВКС е по чл. 288 ГПК във връзка с чл. 280, ал. 1 ГПК – образувано по касационна жалба срещу въззивно решение. Видно от материалите по делото, изискано с определението на Конституционния съд от 26.01.2010 г., съставът на ВКС не се е произнесъл по допустимостта с определение, а навлиза в разглеждане по същество, което не може да стори, както е посочено и в Решение на Конституционния съд № 4 от 16.07.2009 г. по к.д. № 4/2009 г.: „трябва да се има предвид..., че този състав (б.м. отделният състав от трима съдии) не решава делото по същество и когато се произнася по допустимостта на жалбата не върши тълкувателна дейност”. Въпросът за конституционосъобразността на разпоредбата на § 143 ПЗР на

ЗИДКЗ е въпрос за конституционосъобразност на материалноправна норма, приложението на която се отнася до съществуващото на делото: дали е отговорност на делинквента към застрахователя по застраховка „Автокаско” и трябва ли той да заплати сумата, която застрахователят е заплатил като застрахователно обезщетение на претърпелия вредите, или той не носи такава отговорност поради промяната на правната уредба, която засяга материалноправното отношение застраховател „Автокаско” – делинквент и материалноправното отношение застраховател „Автокаско” – застраховател по задължителната застраховка „Гражданска отговорност”. В производството след допускането ще се постави и въпросът за обратното действие на материалноправната норма на чл.213, ал.1, изр.4 КЗ, установено в преходната и заключителната разпоредба на § 143 ЗИДКЗ. Противното би означавало предрешаване на спора преди да е започнало касационното производство по жалбата по същество. В хипотезата на чл.150, ал.2 КРБ има спор по конкретно дело (за разлика от хипотезата на чл.150, ал.1 КРБ) и прилагането на § 143 ПЗР на ЗИДКЗ при конкретните обстоятелства на случая трябва да бъде решено след произнасянето с определение по чл. 288 ГПК. Не следва материалноправният спор да бъде предрешен преди надлежно допускане на касационното обжалване съобразно критериите на чл.280 ГПК.

От определението на ВКС, търговска колегия, II отд. по посоченото т.д. № 567/2009 г. се вижда, че диспозитивът му има за съдържание внасяне на искане до Конституционния съд за произнасяне по въпроса за несъответствие на § 143 ПЗРКЗ и чл.17, ал.3 и ал.5 КРБ, копие от което определение да се изпрати на Конституционния съд, както и разпореждане за спиране на производството по делото. Няма определение по чл.288 ГПК. Нито в определението от 02.12.2009 г., нито в друго предхождащо го, има произнасяне по допустимостта на касационната жалба. А това е предметът, по който задължително трябва да се произнесе съдът в първата фаза на

касационното производство. Следователно по конкретното дело Върховният касационен съд ще може да се произнесе относно прилагането на § 143 ПЗР на ЗИДКЗ и с оглед на неговата конституционосъобразност, когато с определението по чл.288 ГПК е допуснал разглеждане по същество, а това условие за прилагане на конституционната разпоредба в случая липсва. Това следва и от обстоятелството, че в хипотезата на чл.150, ал.2 КРБ съставът на ВКС извършва конкретен контрол, свързан със задачата на съда да определи дали въззивното решение по правен спор, с който е сезиран е правилно. Спиране на производството по делото на основание чл.150, ал.2 КРБ може да се извърши само ако съобразно предоставената на съда дискреция е даден положителен отговор на въпроса за допустимостта на касационната жалба. И този отговор се дава изрично с определението (необжалваемо и окончателно) по чл.288 ГПК.

Да се приеме в случая по т.д. № 657/2009 г., че Конституционният съд следва да се произнесе по конституционосъобразността на конкретна материалноправна норма по съществото на спора би означавало десезиране от ВКС от решаване допустимостта на касационната жалба и препращане към Конституционния съд за нейното разглеждане по същество. В хипотезата на чл.150, ал.2 КРБ ВКС не може без определение за допустимост да обсъжда наведените в касационната жалба основания за отмяна и насочване по този начин на спора пред Конституционния съд. Оказва се, че искането до Конституционния съд е направено преди да възникне способността на състава на ВКС да сезира Конституционния съд, т.е. преди да е започнало на основание определението по чл.288 ГПК касационното производство по конкретното дело. Когато се разглежда правилността на въззивното решение, ще се постави и въпросът за прилагането, респективно и конституционосъобразността на материалноправната норма на § 143 ПЗР на ЗИДКЗ, установяваща действие

към „всички случаи на встъпване в право, по които не е извършено плащане към деня на обнародване” на закона.

Затова искането до Конституционния съд за произнасяне по съответствието на §143 ПЗР на ЗИДКЗ с конституционните разпоредби – чл.17, ал.3 и ал.5 КРБ, е недопустимо като предявено преждевременно преди същинската правораздавателна фаза на разглеждане на спора. В тази фаза, заедно с определението за отправяне искане до Конституционния съд, следва производството да се спре (нещо недопустимо във фазата на разглеждане на допустимостта), за да може решението по същество на касационната инстанция по конкретното дело да бъде съобразено с решението на Конституционния съд.

По изложените съображения и на основание чл.149, ал.1, т.2 и чл.150, ал.2 от Конституцията, чл.19, ал.1 и ал.2 от Закона за Конституционния съд и чл.22, ал.3, чл.25, ал.2 и чл.26 от Правилника за организацията на дейността на Конституционния съд Конституционният съд

ОПРЕДЕЛИ :

Отклонява като недопустимо искането на ВКС, търговска колегия, тричленен състав за установяване на противоконституционност на § 143 на ПЗР на ЗИДКЗ (ДВ, бр. 97/2007 г.).

Прекратява производството по делото.

Връща искането на ВКС, търговска колегия, тричленен състав по т.д. № 657/2009 г., на който да се изпрати препис от настоящото определение.

Връща на Върховния касационен съд т.д. № 657/2009 г. по описа на ВКС, търговска колегия, второ отделение и приложените към него гр.д. №

2382/2008 г. по описа на СГС, IV „Д”отд. и гр.д № 24440/2007 г. по описа на СРС, 53 с-в.

Председател: Евгени Танчев